

Beszámoló az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolája 2020. évi működéséről

A Neveléstudományi Doktori Iskola vezetését 2020 novemberétől Zsolnai Anikó vette át. Ezt a beszámolót a jelenlegi vezető készítette el, de értelemszerűen az előző vezetés időszakáról szól.

Alapadatok

Az ODT adatai alapján, jelen beszámoló készítésének időszakában a Neveléstudományi Doktori Iskola 105 témavezetővel, 144 oktatóval és 174,5 aktív hallgatóval rendelkezik. A legutóbbi felvételi időszak során a magyar nyelvű képzésre 46 jelentkezőt hívtunk be (Andragógia, EDITE, Sport és egészségnevelés programok közösen: 12 fő; OTE és Szaktárgyi pedagógiák programok közösen: 14 fő; Elméleti-történeti pedagógia és Kora gyermekkor pedagógiája programok közösen: 10 fő; Gyógypedagógia program: 10 fő), amelyből 38 hallgatót javasolt a Doktori Iskola Tanácsa felvételre. Az angol nyelvű képzésre (elsősorban a Stipendium Hungaricum programon keresztül) 26 jelentkezőt hívtunk be felvételre (Andragógia: 2 fő; EDITE: 9 fő; Special Education: 3 fő; Theoretical and Historical Pedagogy: 10 fő; Sports and Health Promotion: 1 fő; Language pedagogy: 1 fő), közülük 20 fő felvételét javasolta a Doktori Iskola Tanácsa.

A 2019/2020 tavaszi félév során 42 hallgató jelentkezett komplex vizsgára, melyből 38 hallgató teljesítette azt sikeresen. A 2020/2021 őszi félévben 2 hallgató komplex vizsgájára került sor, mindkét vizsga sikeres volt. A 2020/2021 őszi félévben a korábbi, 3 éves képzésben 1 önköltséges hallgató abszolvált. A 2+2 éves képzési rendszerben a 2019/2020 tavaszi félévben összesen 12 hallgató szerzett sikeresen abszolutóriumot (4 állami ösztöndíjas, 8 önköltséges), míg a 2020/2021 őszi félévben 11 fő (1 állami ösztöndíjas, 10 önköltséges).

A korábbi rendszerű, 3 éves képzésben tanuló hallgatóink közül az elmúlt évben 6 sikeres szigorlat zajlott le, 4 fő indította el a fokozatszerzési eljárását (aktuálisan 33 fő vesz részt fokozatszerzési eljárásban). 17 védés zajlott le az elmúlt évben, fokozatot szerzett 18 fő. A 2+2 éves rendszerű képzésben 4 fő nyújtott be doktori értekezést 2020-ban, 2 sikeres nyilvános vita valósult meg és 2 fő szerzett fokozatot 2020-ban.

Törzstagok

A Neveléstudományi Doktori Iskola törzstagjai 2020 végén:

1. Prof. Dr. Bernáth László (egyetemi tanár)
2. Prof. Dr. Győri János (egyetemi tanár)
3. Prof. Dr. Halász Gábor (egyetemi tanár, az MTA doktora)
4. Prof. Dr. Marton Klára (egyetemi tanár)
5. Prof. Dr. Németh András (professor emeritus, az MTA doktora)
6. Prof. Dr. Zsolnai Anikó (egyetemi tanár, az MTA doktora)
7. Prof. Dr. Szabó Attila (egyetemi tanár, az MTA doktora)

8. Prof. Dr. Szabolcs Éva (professor emerita)
9. Dr. habil. Szivák Judit (habilitált egyetemi docens)

Az NDI-ben folyó képzés alapvető jellemzőinek alakulása

A Neveléstudományi Doktori Iskola 2020-ban is folytatta a képzési program fejlesztését. Jelenleg az alábbi struktúrában működnek az alapozó és programspecializációs modulok:

Alapozó modulok

- a) Elméleti alapozó programmodul (magyar, angol) – Prof. Dr. Németh András, professor emeritus
- b) Kutatás-módszertani programmodul (magyar, angol) – Dr. habil. Fehérvári Anikó, habilitált egyetemi docens

Programspecializációs modulok

- a) Andragógia program (magyar, angol) – Csehné dr. habil. Papp Imola, habilitált egyetemi docens
- b) Elméleti-történeti pedagógia program (magyar, angol) – Prof. Dr. Németh András, professor emeritus
- c) Pedagógusképzési és Felsőoktatáskutatási Program (EDITE) (angol) – Prof. Dr. Halász Gábor, egyetemi tanár
- d) Gyógypedagógia program (magyar, angol) – Prof. Dr. Marton Klára, egyetemi tanár
- e) Kora gyermekkor pedagógiája program (magyar) – Prof. Dr. Zsolnai Anikó, egyetemi tanár
- f) Oktatás – tanulás – egyenlőtlenségek program (magyar) – Dr. habil. Szivák Judit, habilitált egyetemi docens
- g) Sport és egészségnevelés program (magyar, angol) – Prof. Dr. Bárdos György, professor emeritus
- h) Szaktárgyi pedagógiák program (magyar) - Dr. habil. Szivák Judit, habilitált egyetemi docens

A Nyelvpedagógiai programunkba 2020-tól már nem veszünk fel új hallgatókat, mivel e program a karok közötti megállapodás alapján a BTK-hoz kerül át, így ez csak kifutó jelleggel marad nálunk.

Az Oktatás – tanulás – egyenlőtlenségek program vezetését Prof. Dr. Vámos Ágnes halála után Dr. Szivák Judit, habilitált egyetemi docens vette át, és ezt követően megkezdődött a Szaktárgyi pedagógiák program és az Oktatás – tanulás – egyenlőtlenségek program összevonása. Az összevonás lehetősége a programok hallgatóival is egyeztetésre került.

Az elmúlt év során sor került a képzési program megújítására. Felülvizsgálatra kerültek a jelenlegi kurzusok, frissültek a tematikák és a kínálat új tartalmi elemekkel bővült. A Kutatás-módszertani programmodul keretében két új kurzus került kidolgozásra, részben szakirodalmi, részben tartalmi szempontból frissültek a tematikák. Ezek a módosítások lehetővé teszik a

neveléstudomány nemzetközi kutatásmódszertani trendjeihez, valamint a hallgatói igényekhez való jobb illeszkedést. A kutatásmódszertani modul emellett továbbra is több szabadon választható kurzust kínál, melyek főként a kutatási tervek jobb minőségét, megalapozását segítik elő. A képzési program megújítása kapcsán megvalósult a korábban csak magyar nyelvű programok angol nyelvű változatainak kidolgozása (Kora gyermekkor pedagógiája program, az összevonásra kerülő Oktatás – tanulás – egyenlőtlenségek és a Szaktárgyi pedagógiák program) esetében.

2020 során a Neveléstudományi Doktori Iskola szembesült a hallgatói létszám növekedéséből fakadó kapacitási problémákkal, ami kifejezetten az elméleti és kutatásmódszertani kurzusok kínálatának szűkösében valósult meg. Ehhez kapcsolódóan elindult az oktatásszervezési lehetőségek felülvizsgálata, a program-szintű és hallgatói tanulmányi tervezés ösztönzése.

A 2020-as év egyik kiemelt kihívása a távolléti oktatás és ügyintézés megvalósítása volt. A Doktori Iskola Tanácsának ülésein a résztvevők aktív tapasztalatmegosztásban vettek részt az online oktatási és védési, műhelyszervezési tapasztalatokra vonatkozóan. Összességében problémamentes és pozitív átállásról számoltak be az oktatók, amelyet hallgatói oldalról is megerősítettek. A távolléti működés során szorosabbá váltak a kapcsolatok a Sport és egészségnevelés programhoz kötődően a budapesti és szombathelyi képzési hely között.

A szervezeti háttér és folyamatok alakulása

A szervezeti háttérre vonatkozóan a digitális ügymenet megvalósítása kikényszerítette olyan, korábban már tervbe vett és kezdeményezett újítások megvalósítását, amelyek eltávolodnak a papír alapú adminisztrációtól a digitális megoldások felé. A 2020-as év során megteremtésre kerültek a felvételik, komplex vizsgák és egyéb események online lebonyolításának lehetőségei, illetve egyes folyamatok digitalizációja (pl. kreditfelvételi lapok leadása). Fontosnak tartjuk, hogy ezeket a lehetőségeket a jövőben is megtartsa és megerősítse a doktori iskola.

A komplex vizsgák kapcsán megfogalmazásra kerültek olyan változások, hogy a komplex vizsgára jelentkező hallgatók jegyei a vizsgaidőszak első hetében lezárásra kerüljenek, ezzel megkönnyítve az adminisztrációs folyamatokat. Továbbá racionalizálásra került az adminisztráció kérésére a komplex vizsgához kapcsolódó kutatási tervek bírálati folyamata.

A szervezeti működés szempontjából nehézségeket jelentett az elmúlt időszakban a magas fluktuáció a Doktori Iskolák Titkárságnak munkatársai körében.

A doktor iskola új vezetésének köszönhetően elindult a korábbi szervezeti keretek átgondolása és racionalizálása, a Doktori Iskola Tanácsának és Vezetőségének feladatmegosztásának átgondolása. Ehhez kapcsolódóan elkészült egy ügymenet-tár, ami világosan tartalmazza az egyes ügýtípusok eljárásrendjét, az egyes testületek és személyek szerepét.

Minősbiztosítás és minőségfejlesztés

A Neveléstudományi Doktori Iskola minőségfejlesztési folyamatainak egyik fontos elemét képezik a témavezetők. A 2020 januárjában lezajlott témavezetői megbeszélésen megvitatásra kerültek a témavezetéssel kapcsolatos problémák, sor került a szerepkör, felelősség (emberi, morális, szakmai, jogi stb.) és hatáskör kérdéseinek tisztázására.

2020-ban elindult egy folyamat, amely a jelenlegi (igen népes, 121 fő) témavezetői lista felülvizsgálatára irányult. A Doktori Iskola Tanácsa egy 3 évente ellenőrizendő szempontrendszer állított össze, amely alapján, ha szükséges, javaslatot tesz egyes témavezetők esetében a témavezetői feladatkör visszavonására. A tavalyi év során 20 témavezető nem felelt meg ezeknek a kritériumoknak. A Doktori Iskola Tanácsa mindig egyedileg vizsgálta felül az egyes témavezetők esetét, és hozott döntést velük kapcsolatosan. A szempontrendszerben hangsúlyosan szerepel az idegen nyelvű témavezetés vállalása, ami fontos lépés az angol nyelvű képzés megerősítése érdekében.

2020-ban az akkreditációs folyamatra való felkészülés során elkészült a Neveléstudományi Doktori Iskola önértékelése. Ennek egyik fontos, innovatív eleme a piaci szereplőktől kért visszajelzések beépítése. Piaci szereplőként a neveléstudomány területéhez kapcsolódóan tágan értelmeztük a lehetséges szervezetek körét (pl. iskolák). A partnereinktől kapott visszajelzések (Expanzió Kft, Közoktatási Vezetőképző és Továbbképző Intézet, Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium) nagy mértékben segítik a Doktori Iskola minőségfejlesztési tevékenységét. Egyik partnerünk elkészítette a Neveléstudományi Doktori Iskola PESTEL elemzését is.

A minőségfejlesztés mellett innovációs értéke van az elmúlt évben elterjedt gyakorlatnak, ami nagy mértékben jellemző például az EDITE programra. A program keretében PhD hallgatók tanárasszisztensként bevonásra kerültek különböző kurzusok támogatására, illetve nagy hangsúlyt kap a társ-témavezetők mentori rendszerben történő támogatása is.

Nemzetköziesítés

A nemzetköziesítés területén megindult fejlesztések, kezdeményezések a 2020-as évben is folytatódtak. 2020 elején leadásra került a korábbi EDITE HORIZON 2020 pályázat folytatásaként vizionált projekt, ez azonban sajnos nem nyert támogatást. Jelenleg a konzorcium tovább dolgozik egy új pályázat beadásán. Az EDITE programhoz kötődően 2020 decemberében megvalósult egy nemzetközi konferencia a BTK-val és több európai egyetem neveléstudományi doktori iskolájával együttműködésben. A korábban elindított hagyományoknak megfelelően az EDITE programhoz kapcsolódóan újabb nemzetközi regionális kulturális események kerültek megszervezésre.

Több programunk is ösztönzi az angol és magyar nyelvű hallgatók együttműködését. A Gyógypedagógia program keretében a kutatócsoportokban, műhelyekben továbbra is törekednek a magyar és külföldi hallgatók kollaborációjának elősegítésére. A programban fontosnak tartják, hogy ne elszigetelt csoportokként működjenek a magyar és az angol nyelvű képzésben tanuló hallgatók. Ezeket az együttműködéseket tovább segítette, hogy a doktori hallgatók konzorciumi pályázatára lehetett vegyes csoportokban is jelentkezni. Az EDITE program is kiemelt figyelmet fordít a magyar és nemzetközi hallgatók közös képzésére.

A doktori iskola kutatóműhelyként való működése

Az elmúlt időszak legnagyobb kihívása értelemszerűen a pandémiás helyzet okozta kihívások voltak a kutatások megvalósításában. A Doktori Iskola rugalmasan kezeli a helyzethez kapcsolódó téma- és kutatómódszertani változtatásokat.

Az elmúlt évben is felmerült néhányszor különböző hallgatói munkáknál a plágiumvétség, amelyet a Doktori Iskola szigorúan kezelt. Reményeink szerint a jövőben a kar által előfizetett Turnitin rendszer használata tovább segíti majd az incidensek csökkenését.

A doktori hallgatókra az elmúlt évben is komoly szakmai aktivitás volt jellemző. A Gyógypedagógiai program keretében például az MTA-ELTE Autizmus Szakmódszertani Kutatócsoport által szervezett szakmai konferencián vettek részt a hallgatóink. Az MTA által meghirdetett Magyar Tudomány Ünnepe kapcsán az Andragógia program hallgatói részt vettek „A Munkaerőpiac Új Kihívásai Kutatócsoport” online rendezvényein.

A kutató közösség erősítését szolgálják azok a tudásmenedzsment intézkedések, amelyeket az EDITE program vezetett be. Elkészült egy széles körben egyeztetett kutatási keretprogram, ami orientálja a témavezetők és felvételizők munkáját, együttműködését, illetve a megfelelő hozzájárulások beszerzése után megosztásra került a hallgatói közösség listája és kutatási témájuk, ami elősegítheti a hallgatók közötti kapcsolódásokat. A szakmai közösségi létet erősítik az EDITE program keretében hallgatói teamek által szervezett és menedzsel, innovatív workshopok is.

A Neveléstudományi Doktori Iskola fontos utánpótlást jelent a karon működő kutatócsoportok számára, hiszen a doktori hallgatók már a képzésük során bekapcsolódnak az intézetekben folyó kutatásokba. Kiemelkedő példa erre a több kutatócsoportot is érintő, NKFIH-OTKA által

támogatott alapkutatás, amely a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének mintázatait vizsgálja és amelyben több doktori hallgató is érintett különböző fázisokban (MoTeL kutatás).

Budapest, 2021. 04. 22.

Dr. Zsolnai Anikó

Neveléstudományi Doktori Iskola vezetője